

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

KAKO MLADE OHRANITI NA PERIFERIJI?

Junij 2021 (osnutek)

Smernice za razvoj podeželja in kulturne dediščine s poudarkom
na mladih

Pripravil: Drejc Kokošar, Društvo Idrija 2020

UVOD

Kulturna dediščina ima velik pomen za razvoj perifernih območij, v katere uvrščamo številna podeželska območja in območja v nekdanjih industrijskih središčih. V družbi, ki je postala izredno globalna, namreč ravno kulturna dediščina ohranja bistvo neke skupnosti oz. območja, ki se prenaša prek generacij. Vpogled v bogato kulturno dediščino območja omogoča prišleku spoznavanje z območjem, na katerega je prišel, hkrati pa mlajši generaciji omogoča, da bolje spozna svojo skupnost, okolico in prednike, ki so živeli na tem območju.

Pri delu z mladimi je kulturna dediščina velikokrat odrinjena ob rob, saj jo po krivem večinoma povezujemo s starim in minljivim. Vendar pa je kulturna dediščina lahko tudi inspiracija za delo, prosti čas in snovanje novih rešitev. Epidemija COVID-19 nas je praktično prisilila, da smo začeli odkrivati svoje lokalno okolje, marsikdo pa je v tem času kreativnost odkril v domačem kraju in ne v večjih urbanih središčih. Nove ideje smo odkrivali tudi v okviru mednarodnega Erasmus+ projekta Under the Loupe: Rural Youth Work, v okviru katerega smo ugotavljali, kako izboljšati kvaliteto mladinskega dela na podeželju. Naj bo ta dokument, ki je še v nastajanju, pomemben pri krepitvi mladinskega dela, hkrati pa upamo, da bo pripomogel k zmanjšanju izseljevanja mladih s podeželja, ki v zadnjih letih postaja kriti

Smernice so zasnovane na 6 različnih področjih:

- Podjetništvo in zaposlovanje
- Participacija
- Izobraževanje in znanje
- Financiranje in spremljanje
- Infrastruktura
- Mednarodno sodelovanje

Kot osnova za oblikovanje smernic je služila razprava Vloga kulturne dediščine pri oživljanju in ohranjanju podeželja, ki je potekala v okviru hackathona HeritageHack 2021. Na razpravi v maju 2021 so sodelovali predstavniki dediščinskih organizacij in drugih organizacij s področja mladinskega dela, izobraževanja, turizma in lokalne skupnosti.

Smernice so namenjene tako mladinskim organizacijam, lokalnim odločevalcem in vsem drugim, ki jih zanima razvoj periferije.

Idrija 2020

Vsebina

UVOD	2
1. PODJETNIŠTVO IN ZAPOSLOVANJE	4
2. PARTICIPACIJA.....	5
3. IZOBRAŽEVANJE IN ZNANJE	7
4. FINANCIRANJE IN SPREMLJANJE.....	8
5. INFRASTRUKTURA.....	9
6. MEDNARODNO SODELOVANJE.....	10

1. PODJETNIŠTVO IN ZAPOSLOVANJE

Ozaveščanje mladih o podjetniških priložnostih na področju kulturne dediščine

Mlade naj se spodbuja k podjetniškim rešitvam na področju kulturne dediščine. Dediščina namreč lahko ustvarja prijazno okolje za različne vrste gospodarskih dejavnosti. V ta namen naj se spodbudi nastajanje inkubatorjev, pospeševalnikov ter subvencije in davčne olajšave za posameznike ali skupine, ki iščejo podjetniške priložnosti na področju kulturne dediščine. Pomembno je, da se tega zavedajo predvsem mladinske organizacije, ki lahko izvajajo mladinsko neformalno delo z mladimi na področju povečanja podjetniških priložnosti.

Spodbujanje razvoja trajnostnega kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih novih produktov in storitev s področja kulturne dediščine

Med mladimi naj se spodbuja razvoj novih in inovativnih produktov ter storitev, povezanih z dediščino. To lahko ustvarja dodano vrednost in zaposlitvene priložnosti za mlade na podeželju. Veliko pozornost naj se nameni trajnostnemu gospodarjenju s kulturno dediščino in spodbuja vlaganje dobička v varovanje kulturne dediščine. Omeji ali povsem prepreči naj se aktivnosti, ki bi kakorkoli škodovala dediščini.

Vključevanje mladih v obstoječe in druge podjetniške aktivnosti

Mlade je potrebno vključevati v podjetniške aktivnosti in tako zagotavljati nove zaposlitve za mlade na podeželju, predvsem pa se s tem dolgoročno povečuje raznovrstnost delovnih mest.

Ozaveščanje o pomembnosti poklicnih poti na področju kulturne dediščine

Več poudarka je potrebno nameniti ozaveščanju med mladimi o tem, kakšne so poklicne možnosti na področju kulturne dediščine. Večjo pozornost je sicer potrebno nameniti možnostim za poklicno pot na podeželju, ne samo večjim urbanim središčem. Pomembno je tudi, da se predstavi dobre prakse na tem področju in inspirativne primere.

Podpora opravljanju prakse v okviru dediščinskih organizacij v lokalnem okolju

Zagotovi naj se možnost opravljanja prakse v dediščinskih organizacijah, kar prispeva tako k pridobivanju znanja, spretnosti in veščin mladih študentov ali dijakov ter k medgeneracijskemu pristopu. To tudi pomembno prispeva h krepitvi lokalne identitete posameznika in spodbujanju k zaposlovanju v lokalnem podeželskem okolju.

2. PARTICIPACIJA

Mladi naj sami podajo predloge za vsebine na področju kulturne dediščine

Pomembno je, da imajo mladi možnost za prispevanje mnenja na javnih razpravah, delavnicah, predavanjih. Ob tem je potrebno zagotoviti, da so rešitve mladim primerne in dostopne (lokacija, čas) ter v skladu z njihovimi zanimanji (npr. v obliki ulične akcije, festivala ...). Spodbuja naj se tudi digitalna izvedba, ki bi potekala na platformah, ki so blizu mladim (npr. Discord). Delo na tem področju mora biti dolgoročno usmerjeno in ne projektno vodeno, saj se na tak način lahko zagotovi dolgoročne pogoje za participacijo mladih na področju kulturne dediščine. Smiselno je, da koordinacijo z mladimi vodijo inštitucije s področja kulturne dediščine v sodelovanju z mladinskimi organizacijami in mladimi predstavniki.

Pri sprejemanju razvojnih in strateških politik, dokumentov ter prostorskih aktov naj se pozornost posveča kulturni dediščini in vključenosti mladih

Kulturno dediščino je treba videti kot pomemben del razvojnih politik v posameznem lokalnem območju, saj spodbuja trajnostni razvoj okolja in prostora ter družbe. Večjo pozornost naj se nameni vključevanju vsebin, ki so pomembne za mlade oz. močno prispevajo k njihovem razvoju in preprečevanju izseljevanja iz lokalnega okolja v večja urbana središča.

Varovanje in ohranjanje kulturne dediščine naj bo v ospredju tudi pri sprejemanju prostorskih aktov in stanovanjski strategiji, ki naj bo naklonjena obnovi obstoječega stanovanjskega fonda ter ohranjanju kulturne krajine, ki bo temeljila na trajnostnih materialih in spoštovanju kulturne dediščine.

Idrija 2020

V javnih inštitucijah naj se spodbudi zaposlovanje osebja, ki bo usmerjal in načrtoval mladinske programe za mlade in z mladimi.

V okviru dediščinskih inštitucijah se trenutno relativno malo pozornosti načrtovanju mladinskih programov, ki bi pri mladih spodbujale zanimanje za delo na področju kulturne dediščine. Čeprav se številne inštitucije zavedajo pomena vključevanja mladih, pa zaradi finančne podhranjenosti na tem področju ni večjih aktivnosti. Tako naj se spodbudi zaposlovanje osebja, ki bi v dediščinskih inštitucijah usmerjal in načrtoval mladinske programe za mlade in na tak način sodeloval z mladimi pri pripravi novih vsebin in programov.

Javne inštitucije naj spodbujajo uvajanje metod, pristopov in orodij, ki so blizu mladim.

Inštitucije na področju kulturne dediščine velikokrat težko sledijo aktualnim trendom, ki so mladim blizu. Tako velikokrat vsebine že ob nastanku niso prilagojene za mlade oz. mladi niso njihova poglavitna ciljna skupina.

Krepitev skupne odgovornosti za dediščino med mladimi

Mlade je potrebno ozaveščati o celostnem pomenu kulturne dediščine. Ključno vlogo naj imajo javni zavodi s področja varstva kulturne dediščine, zlasti muzeji in knjižnice, ki imajo v lokalnem prostoru veliko večjo vlogo kot v večjih urbanih središčih. Pri tem so lahko v pomoč mladinske organizacije, ki imajo že izoblikovano komunikacijo z mladimi.

Pri komunikaciji z mladimi naj ne bo poudarek samo na dolžnostih, ampak predvsem s priložnostmi, ki jih kulturna dediščina ponuja. Komunikacija naj bo dvosmerna in naj mladim ponuja možnost, da izrazijo svoje mnenje o pomenu kulturne dediščine in potencialnem razvoju.

Ključno je medsektorsko povezovanje

Potrebno je medsektorsko povezovanje med različnimi deležniki ne samo s področja kulturne dediščine in dela z mladimi, marveč tudi drugih vsebinskih področij (podjetništvo, gospodarstvo, digitalizacija).

Vključevanje mladih z manj možnostmi

Pri delu za mlade in z mladimi je ravno tako potrebno zagotoviti, da so vključeni tudi mladi z manj priložnostmi (NEETs, priseljenci, LGBTQ+ ...). Zaradi pomanjkanja kritične mase na podeželju je velikokrat težko zagotoviti številčno prisotnost mladih z manj priložnostmi, vendar je kljub temu potrebno zagotoviti možnost za njihovo participacijo pri pripravi vsebin in dogodkov, prilagojenih za različne skupine uporabnikov (npr. funkcionalno ovirane osebe).

Enakovredno naj se posveča možnostim fizične in digitalne (virtualne) participacije

Mladi so bistveno bolj dovzetni za uporabo novih tehnologij, kar se je izkazalo kot pozitivno predvsem v času epidemije COVID-19. Vendar pa naj kljub temu digitalna tehnologija ne zaseda fizičnega stika, ki je med mladimi ravno tako pomemben kot med starejšimi. Nekateri mladi na podeželju žal nimajo možnosti dostopa do interneta ali celo mobilnega omrežja, kar jim onemogoča digitalno komunikacijo. Poleg geografskih ovir za povezljivost je potrebno upoštevati tudi ekonomske razlike med mladimi, ki lahko pomenijo neenakost pri digitalnem dostopu.

3. IZOBRAŽEVANJE IN ZNANJE

Vključevanje dediščine v formalnem in neformalnem izobraževanju

Tako formalno kot tudi neformalno poučevanje naj vključuje več vsebin s področja kulturne dediščine. Zelo pomembno je, da pri pripravi vsebin sodelujejo različne dediščinske in izobraževalne ustanove ter organizacije, ki delajo z mladimi. Sodelovanje naj se spodbuja v okviru različnih projektov tako na lokalni kot tudi na državni ravni.

Z dobrim sodelovanjem med različnimi akterji bodo nastale povsem nove inovativne vsebine, ki bodo kulturno dediščino približale mladim. Večji poudarek naj bo na oblikovanju pedagoških programov za mlade, ki bodo mlade vključevale v njihov razvoj in izvedbo (npr. pedagoški listi).

Učne vsebine s področja kulturne dediščine naj bodo interdisciplinarno zasnovane in naj zajemajo znanje z različnih področij (naravoslovje, tehnika, družboslovje, humanistika, umetnost), ki bodo zanimive za mlade, še posebej za dijake in študente, ki jih posamezno področje zanima.

Spodbuja naj se ravno tako dediščinske vsebine na področju praktičnega pouka, predvsem obrti in drugih podobnih smeri.

Spodbujanje poletnih šol in drugih načinov poučevanja v lokalnem okolju

Spodbuja naj se organizacijo poletnih šol s področja dediščine, ki bi v neformalnem in sproščenem okolju spodbujale spoznavanje kulturne dediščine na podeželju. Kulturna dediščina namreč ni primerna samo za ogledovanje in opazovanje (npr. turistični

Idrija 2020

ogledi), marveč tudi inspiracijo za iskanje novih rešitev in izobraževanje z različnih področij (družbeno življenje, tehnika gradnje, kmetijstvo ...).

Nagrajevanje diplomskih nalog, povezanih z lokalnim okoljem in kulturno dediščino

Občine naj razmislijo o nagrajevanju diplomskih nalog, ki v ospredje postavljajo kulturno dediščino oz. lokalno okolje. Ob tem naj se spodbuja predvsem aktualne teme (npr. vpliv podnebnih sprememb na okolje in družbo). Ravno tako naj se razmisli tudi o možnosti podelitvi občinskih nagrad za najbolj prodorne mlade na področju kulturne dediščine.

4. FINANCIRANJE IN SPREMLJANJE

Načrtno spremljanje stanja za boljše načrtovanje obnove in oživljanje dediščine

Zelo pomembno je, da se redno spremlja stanje vključevanja mladih na področju kulturne dediščine. Analizira naj se dosedanje delo z mladimi in za mlade ter določi kazalnike, ki bodo usklajeni z dediščinskimi institucijami in mladinskimi organizacijami.

Podpora pilotnim projektom aktiviranja dediščine, ki prispevajo k razvoju trajnostnega turizma, kreativnih industrij in drugih novih produktov in storitev, povezanih z dediščino

Večjo pozornost naj se nameni podpori pilotnih projektov aktiviranja kulturne dediščine, ki bi vključevali mlade in bi bili namenjeni mladim. Projekti naj ne slonijo samo s področja turizma, ampak tako da bodo vključevali različne panoge in zagotavljali raznolika delovna mesta.

Turistično takso naj se nameni za mladinske programe s področja podjetništva

Občine naj se odločajo za namembnost turistične takse za programe, ki bi spodbujale mlade v svet podjetništva, predvsem s področja kulturne dediščine. Tako se lahko

zagotovi dolgoročno vzdržnost novih idej in pristopov, ki bi oplemenitili področje kulturne dediščine.

Ozaveščanje o možnosti pridobivanju finančnih sredstev

Večjo pozornost naj se posveča ozaveščanju o možnostih pridobivanja finančnih sredstev. Pri tem naj se ne osredotoča samo na razpisna sredstva, ampak tudi na možnosti pridobivanja finančnih sredstev z različnimi drugimi pristopi (npr. crowdfunding).

Podpora nevladnim organizacijam

Veliko pozornost naj se nameni dolgoročnemu delovanju nevladnih organizacij, ki v ospredje postavljajo kulturno dediščino na podeželju.

5. INFRASTRUKTURA

Spodbujanje digitalizacije kulturne dediščine

Nove, digitalne rešitve močno spodbujajo privlačnost kulturne dediščine za mlade. Tako naj se pri uvajanju novih rešitev spodbuja krepitev digitalnih rešitev na področju kulturne dediščine. Te rešitve naj ne bodo samo na področju ohranjanja in varovanja kulturne dediščine, ampak tudi pri interpretaciji kulturne dediščine.

Podpora regionalnim medijem in nevladnim organizacijam

Na področju regionalnega ozaveščanja naj se podpre medije, vplivneže oz. posameznike, ki z ozaveščanjem o celostnem pomenu kulturne dediščine dosežejo mlade na podeželju. Posebno pozornost naj se nameni mladim novinarjem na podeželju, ki se šele uveljavljajo.

Krepi naj se vloga prostorov dediščine kot stičišča za mlade

Pri dodelitvi prostorov za mladinske organizacije naj se spodbuja uporabo dediščinskih prostorov. Tako se mladinskim delavcem in uporabnikom prostorov približa kulturno dediščino. Lokalne oblasti naj spodbudijo, da se dediščinske prostore namenjene mladinskim organizacijam nameni v brezplačno uporabo, v zameno pa naj mladinske organizacije ponudijo vsebine, ki bodo ozaveščale o pomenu prostora in spodbujale inovativno rabo in podjetništvo na področju kulturne dediščine med mladimi.

Velik poudarek naj bo tudi na zelenem vidiku opremljanja prostorov, ki naj temelji na uporabi lokalnih materialov in obnovi, ki se trudi zmanjšati ogljični odtis.

6. MEDNARODNO SODELOVANJE

Spodbujanje mednarodnega sodelovanja med podobnimi območji

Spodbuja naj se mednarodno sodelovanje, predvsem med podobnimi regijami. Tak primer so lahko izmenjave v okviru evropskih razpisov Interreg, Erasmus+ itd. Na tak način se krepí povezovanje podobnih področij v Evropi in vrstnikov, ki se soočajo z enakimi izzivi.

Spodbujanje mednarodnega prostovoljstva

V okviru Evropske solidarnostne enote naj se spodbuja izmenjava mladih v okviru prostovoljskih akcij oz. izmenjav. Tako mladi spoznavajo vrstnike iz podobnih okolij in krepíjo lokalno identiteto. Pri delu v lokalnem okolju pa tudi spoznavajo pomen krepitve lokalne skupnosti in solidarnosti.

Idrija 2020

KAKO MLADE OHRANITI NA PODEŽELJU?

Smernice za razvoj podeželja in kulturne dediščine s poudarkom na mladih

Osnutek dokumenta je nastal v okviru projekta Erasmus+ projekta Under the Loupe - Rural youth Work!

Referenčna številka projekta: 2019-3-RS01-KA205-065027

Besedilo, urejanje in oblikovanje: Drejc Kokošar

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Partnerji projekta:

Idrija, junij 2021